

■ Друга фаза регулације реке Пештан и контрола отицања поплавних вода

Систем за заштиту копа од поплава

СПРЕЧАВАЊЕ ШИРЕЊА ВИРУСА

COVID-19

У ЕЛЕКТРОПРИВРЕДИ
СРБИЈЕ

МЕРЕ ЗАШТИТЕ:

Често перите руке водом и сапуном (у трајању од најмање **20 секунди**) или користите средство за дезинфекцију на бази **70% алкохола**. После прања, чесму затворите марамицом или папирним убрсом.

Избегавајте **блиски контакт, руковање и љубљење**, а са саговорницима одржавајте раздаљину.

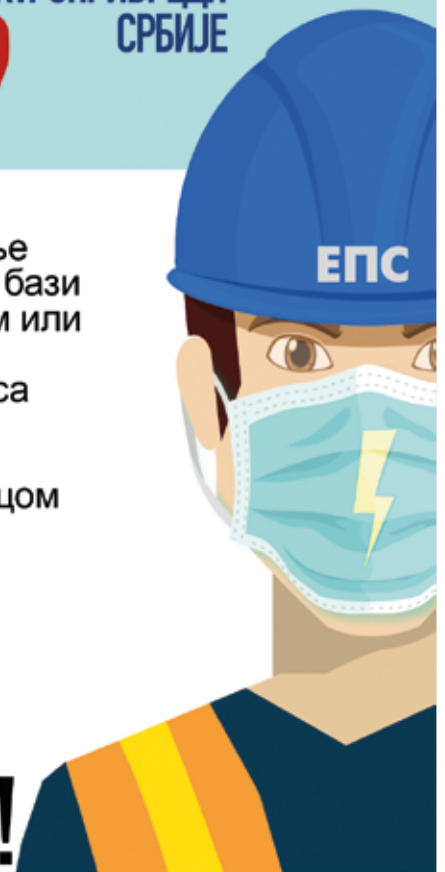
Не дирајте очи, нос и уста неопраним рукама.

Ако кашљете или кијате, **прекријте уста и нос** надлактицом или папирном марамицом.

Често **проветравајте** просторије.

Избегавајте боравак у **затвореном простору** са већим бројем људи.

Заједно против COVID-19!

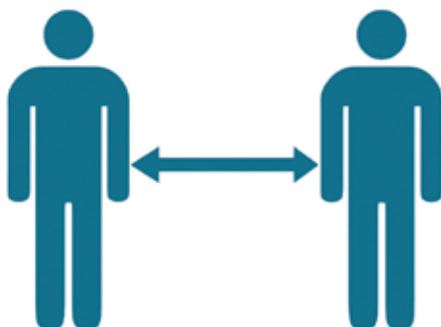

ПРЕПОРУКЕ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ:

- обавезно и правилно носите заштитну опрему
- пре уласка у пословни простор дезинфикујте руке и обућу
- држите прописано одстојање од других особа
- брините о хигијени радног простора
- обавезно обавестите непосредног руководиоца уколико посумњате на симптоме COVID-19

ЗАПОСЛЕНИ И СТРАНКЕ ОБАВЕЗНИ СУ ДА НОСЕ ЗАШТИТНЕ МАСКЕ ПРИЛИКОМ УЛАСКА И ИЗЛАСКА И ЗА СВЕ ВРЕМЕ БОРАВКА У СВИМ ПРОСТОРИЈАМА ЈП ЕПС, БЕЗ ИЗУЗЕТКА.

У наредном периоду биће пооштрене контроле ношења заштитних маски.

**Одржавајте
раздаљину**

**Избегавајте да
додирujete лице**

**Перите руке око
20 секунди**

Садржај

04

из епс групе

Милорад Грчић, в. д. директора ЕПС-а, представио резултате и планове
Захвалност председнику за очување ЕПС-а

10

актуелно

У посети линији четири угљеног система „Тамнава-Западног поља“
Што мање застоја, што више угља

12

репортажа

„Помоћна механизација“ – последње припреме за снежне падавине
Спремни за педесету зиму

14

послови

Служба биолошке рекултивације
Природу само позајмљујемо

16

Одржане редовне обуке из прве помоћи
Кад је помоћ најпотребнија

17

локални мозаик

Реконструкција парка у Малим Црљенима
Оживљени простор

20

Преминуо новинар и публициста др Милорад Ђоковић
Радовао се сваком објављеном реду

21

Атлетски клуб „Лазаревац“
Година медаља

22

временпл

Исечци из прошлости колубарског краја
Доба Кука и Смрдљиковца

Председник Србије посетио ТЕНТ Б

Херојски рад у ЕПС-у за стабилно снабдевање струјом

06

Друга фаза регулације реке Пештан и контрола отицања поплавних вода

Систем за заштиту копа од поплава

08

Реализација четири велике инвестиције у „Преради“

Модернизација постројења је приоритет

импресум

ЕНЕРГИЈА
КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ,
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

В. Д. ДИРЕКТОРА: Милорад Грчић, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Звездана Јовановић Поповић,
РУКОВОДИЛАЦ СЛУЖБЕ ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Наталија Живковић, РУКОВОДИЛАЦ ОДЕЉЕЊА ЗА ИНТЕРНУ КОМУНИКАЦИЈУ: Ана Павловић,
ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Милош Павловић, УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ: Милан Цвијетић, АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Карађорђева 37, 11550 Лазаревац,
ТЕЛЕФОНИ: 011 785 5086, 785 5089, Е-МАИЛ: redakcija@rbkolubara.rs, WEB SITE: www.rbkolubara.rs, НАСЛОВНА СТРАНА: Милан Цвијетић,
ЛОГОТИП: Милош Павловић, ШТАМПА: „Комазец“ д. о. о. Инђија, ТИРАЖ: 3.500
Први број листа РБ „Колубара“, под називом „КОЛУБАРА“, изашао је из штампе 24. септембра 1960. године; Од 15. новембра 2017. носи назив „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

Захвалност председнику за очување ЕПС-а

Очување „Електропривреде Србије“, модернизација и јачање свих производних капацитета, рудника, термо и хидро електрана како би ЕПС и у наредим годинама остао сигуран стуб развоја привреде Србије, јесте политика председника Србије Александра Вучића и ЕПС доследно спроводи ту политику. Сви који воле ЕПС и Србију и многи људи у ЕПС-у тражили су од мене да из ЕПС-а потекне оно што је већ потекло из „Колубаре“ и зато имам обавезу у име свих њих да пренесем захвалност председнику Србије Александру Вучићу за сву подршку и целу стратегију коју смо успели да спроведемо у ЕПС-у претходних пет година, а у „Колубари“ девет година и да му дамо даљу подршку за очување ЕПС-а, рекао је Милорад Грчић, в. д. директора ЕПС-а, на представљању реализованих и планираних активности ЈП ЕПС у светлу енергетске кризе члановима Надзорног одбора ЈП ЕПС.

Грчић је истакао да они који су желели гашење рудника и термоелектрана не желе добро ЕПС-у и Србији, већ желе да доведу Србију из дана у дан из године у годину у што већи зависан енергетски положај. Како је објаснио Грчић, план тих људи је било гашење блокова А1 и А2 у ТЕНТ А и два блока ТЕ „Костолац“, укупне снаге 660 мегавата и питање је како бисмо данас функционисали без тих блокова.

– Председник Србије је визионар, није дозволио гашење рудника и термоелектрана и плашио се да може да дође до енергетске кризе ових размера. Зато данас имамо ЕПС у потпуности сачуван, а успели смо чак и да сачувамо сва издвојена предузећа која је неко 2003. и 2004. године издвојио из ЕПС-а и тиме кренуо у распрчавање и показао јасне намере и да прода ЕПС – рекао је Грчић. – Циљ је да за пет година имамо већи број

мегавата и у термо и сектору ОИЕ, а када се упреде проценти да не буде однос 70:30, већ да буде 60:40. Наши грађани имају најјефтинију струју у региону, има је довољно и није у плану повећање цене.

Први човек ЕПС-а је нагласио да је у последњих пет година уложено 2,36 милијарди евра у ревитализације и модернизације уз повећање снаге у ТЕ и ХЕ, изграђена су постројења и системи за заштиту животне средине, урађене су ревитализације, модернизације и набавке нове рударске опреме на постојећим коповима, граде се нови производни капацитети. Снага термоблокова повећана је за 180 мегавата, а када се заврши све што је планирано, снага ТЕ биће већа за око 225 мегавата, уз укупне инвестиције од 1,3 милијарде евра.

– Заштита животне средине је приоритет и ЕПС-ове ТЕ на угаљ 2027. године биће у потпуној усаглашености са европским директивама и стандардима. До сада је уложено око 600 милиона евра и до 2032. планиране су инвестиције од око 700 милиона евра – објаснио је Грчић. – Урадили смо постројење за одсумпоравање у Костолцу, такав пројекат у ТЕНТ А затекли смо у фиоци и уз помоћ председника Србије покренути су преговори и градња тог пројекта, који је сада у финалној фази. Исто постројење градимо и у ТЕНТ Б.

Грчић је представио најважније урађене рударске пројекте у РБ „Колубара“ и на копу „Дрмно“, а посебно пројекат отварања копа „Радљево“, који је чекао на развој још од 1976. године. Он је истакао да је и тај пројекат покренут захваљујући подршци Александра Вучића, као и да је став председника Србије био важан за развој градње блока Б3 у Костолцу, који би на мрежи требало да буде 2023. године.

– Желимо да наставимо градњу ТЕ „Колубара Б“, снаге 350 мегавата, која је започета осамдесетих година, јер темељи и део опреме постоје. Наставићемо да се боримо за изградњу овог блока – рекао је Грчић. – Поносан сам и што радимо ван граница Србије, увелико радимо на пројекту система „Горња Дрина“ који чине ХЕ „Бук Бијела“, „Фоча“ и Паунци“, снаге 181 мегават и вредности око 250 милиона евра. ЕПС није против зелене енергије, напротив, радимо пројекте соларних и ветро електрана. План је да до 2030. године имамо 240 мегавата у соларним капацитетима и 100 мегавата у ветропарковима.

ЕПС модернизује и ХЕ, са завршеним ревитализацијама снага хидросектора повећана је за 142 мегавата, а после завршетка свих планираних ревитализација снага ће бити укупно већа за 190 мегавата. Поред скоро завршене ревитализације ХЕ „Ђердап 1“, треба да буде ревитализован и цео „Ђердап 2“.

Грчић је нагласио да већ сада потрошња електричне енергије на комерцијалном тржишту расте, отварају се нови погони, фабрике. У последње четири године на комерцијалном тржишту повећана је потрошња за чак 13 одсто.

– ЕПС је поносан на своје резултате. У последње четири године послујемо само позитивно. Нико не сме да нам каже да смо губиташ, јер то није истина. Бројеви су неумољиви. Наша добит само у првој половини ове године је скоро 11,5 милијарди динара. Наш салдо увоз извоз струје је веома добар. У периоду од 2016-2021, ЕПС је продао око 4 TWh електричне енергије више него што је купио на слободном тржишту, и то је око 110 милиона евра профита – рекао је Грчић.

Р. Е.

Херојски рад у ЕПС-у за стабилно снабдевање струјом

У овој ситуацији Србија се боље снашла од земаља у окружењу, али то не бисмо успели да није било фантастичних радника – рекао Вучић

Радови на ревитализацији блока Б1 у Термоелектрани „Никола Тесла Б“ биће завршени 25. новембра и тиме је урађен велики посао који ће Србији обезбедити стабилно снабдевање електричном енергијом – рекао је Александар Вучић, председник Србије који је обишао радове у ТЕНТ Б са Милорадом Грчићем, в. д. директора „Електропривреде Србије“. Ревитализација вредна око 90 милиона евра повећава снагу блока за око 20 мегавата и омогућава поуздану и ефикаснију производњу електричне енергије у наредним деценијама.

Вучић је похвалио раднике за невероватан посао који су урадили на ревитализацији једног од два највећа ЕПС-ова блока, који се налазе у ТЕНТ Б.

– То су прави хероји који су даноноћно радили буквално најтеже послове. Имали су чак 58.000 заваривања... Невероватно је колики је посао урађен. Од овога живи Србија – нагласио је Вучић.

Он је додао да је управо тих 650 мегавата блока Б1 недостајало Србији, од маја, када су

почели радови на ревитализацији, тако да је морала и да се увози електрична енергија и повећа увоз гаса за термоелектране-топлане у Новом Саду и Панчеву.

– То је имало своју цену и када добијемо тих 650 мегавата више нећемо морати да плаћамо електричну енергију 200 евра по мегават-сату, као што то морају Северна Македонија, Албанија, Црна Гора и Хрватска – рекао је Вучић. – У овој ситуацији Србија се боље снашла од земаља у окружењу, али то не бисмо успели да није било фантастичних радника. После ће Србија да пуни акумулације хидроелектрана, односно да складишти струју и чува је за најтеже зимске дане.

Председник Србије је истакао да без производње из угља Србија не може да има довољно електричне енергије и да би, ако се искључе ТЕНТ, „Костолац“ и „Колубара“, а то надокнадило увозом по цени већој од 200 евра за MWh, „држава банкротирала

за годину дана“. Он је објаснио да ће Србија смањивати удео енергије која се добија из угља и градити капацитете на обновљиве изворе, али и да грађанима мора да се каже да сада сем угља нема других стабилних извора електричне енергије, као и да то имају у виду када подржавају неке политичаре који о томе другачије говоре.

– То није ничији хир, нити жеља већ насушна потреба да имамо струју. Србија ће градити обновљиве изворе енергије, али ако би искључила капацитете на угља 10 највећих градова и 50 мањих остало би без електричне енергије, као и све болнице – упозорио је Вучић и подсетио да Србија 68 одсто електричне енергије добија из угља.

Како је истакао, Србији је потребно оно што је сигурно и што доноси струју без икакве сумње, и по сунцу, и киши и снегу и различитим метеоролошким условима, тако да ће морати да се праве и базни капацитети.

– За шта ћемо се одлучити, то ћемо да видимо у годинама пред нама – да ли да учествујемо у нуклеаркама у околним земљама или ћемо сами моћи да правимо модуларне – рекао је Вучић.

Према његовим речима, разговарало се о могућности да Србија буде власник 15 одсто мађарске нуклеарке, која ће бити завршена 2035. године, као и бугарској нуклеарној електрани Белене, док би могле да се размотре и понуде о самосталној градњи модуларних нуклеарки. Како је нагласио Вучић, одлука свакако неће бити донета напречац, већ након озбиљних анализа трошкова, добити и безбедности.

Поклон мапа Балкана

Вучић је најавио да следе важни разговори о цени електричне енергије за привреду, која ће, како је рекао, морати да буде мања него на берзи, али ипак нешто виша него до сада, да ЕПС не би био оштећен, а да и привредници буду задовољни јер повољна цена струје подстиче улагања у Србију. Запослени у ТЕНТ Б поклонили су председнику Србије мапу Балкана из 1897. године. Радове у ТЕНТ Б обишла је и Зорана Михајловић, потпредседница Владе Србије и министарка рударства и енергетике.

Систем за заштиту копа од поплава

Почела изградња брана и ретензија „Бистрица“ и „Трбушница“ које ће, заједно са бранама „Крушевица“, „Даросавица“ и „Рудовци“ и Јужним ободним каналом чинити систем за заштиту од поплава Поља „Е“

Радови на изградњи брана „Бистрица“ и „Трбушница“, који се одвијају у оквиру друге фазе регулације реке Пештан, према речима надлежних из Рударског басена „Колубара“, добро напредују и одвијају се под предвиђеним надзором – стручним, пројектантским

и археолошким. Послови на терену покренути су увођењем извођача радова у првој половини августа, а део су ширег пројекта који, поред ове две обухвата и изградњу брана и ретензија „Крушевица“, „Даросавица“ и „Рудовци“, као и изградњу Јужног ободног канала. Ова значајна инвестиција реализује се ради одржавања континуитета производње у колубарском рударском басену, јер ће контрола отицања поплавних вода омогућити заштиту и напредовање површинског копа Поља „Е“. Планираним објектима требало би да буде обезбеђена заштита овог угљенокопа од стогодишњих великих вода из целокупног слива реке Пештан, а систем је део планираних објеката одбране од поплава Колубарског слива. Његова изградња имаће велики значај и за заштиту насеља дуж овог водотока, а читав пројекат има статус пројекта од државног значаја који му је доделила Влада Републике Србије.

Рок за завршетак послова на изградњи „Бистрице“ и „Трбушнице“ је 20 месеци, а уговорена вредност овог дела инвестиције износи око милијарду динара. „Електропривреда Србије“ је инвеститор целог пројекта из сопствених средстава, а извођач радова је конзорцијум домаћих фирми.

Када је реч о конкретним пословима, током претходног периода на брани „Бистрица“ рађен је ископ на коначне коте фундаирања и ископ косина на левом боку бране.

– Завршен је већи део радова на конструкцији сервисне саобраћајнице између брана „Трбушнице“ и „Бистрице“. Започело је бетонирање треће кампаде инјекционе плоче. Након завршетка тог посла, следи инјектирање стенске масе у темељу бране. Планира се изградња оптичног тунела и скретање реке у њега, чиме би се стекли услови за почетак изградње осталих

прибранских и подбранских објеката. На брани „Трбушница“ изводе се радови на изградњи саобраћајнице и чисти се терен у телу будуће бране. Послови се одвијају у складу са динамичким планом а, пошто је пред нама зимски период, извођење ће умногоме зависити и од временских прилика – навела је Гордана Лојовић, главни рударски инжењер у Сектору инвестиција Површинских копова.

Како је навела Лојовић, изградња треће бране „Крушевица“ у плану је током наредне грађевинске сезоне. Поднет је захтев за добијање грађевинске дозволе, у току је израда пројекта за извођење радова, а покретање јавне набавке очекује се почетком 2022. године.

– Реч је о највећој брани овог система. То је чеона брана на реци Пештан, највећа је

и по запремини и по величини, тако да нас очекује много посла. Сви кораци које смо прошли на припреми изградње прве две бране чекају нас, можда још и у већем обиму, и током наредних година. Јавна набавка за „Рудовце“ планирана је до краја 2022. Тамо има домаћинстава, па ће динамика радова бити условљена експропријацијом – објашњава Лојовић.

Изградња Јужног ободног канала дуж Поља „Е“ такође је, кажу стручњаци, веома сложен посао.

– Он се налази низводно од регулације Прве фазе, планирано је да се уради усек и рударска механизација треба да откопа шест милиона кубика земље. То је велики део објекта и подразумева заиста обимне радове. Пројекат подразумева и измештање

постојеће инфраструктуре, 85 домаћинстава уз спровођење комплетне процедуре везане за документацију и добијања дозвола – наводи Лојовић.

До сада су завршени идејни пројекти за све бране и они су прошли стручну контролу од стране републичке ревизионе комисије. Убрзо се очекује завршетак и Идејног пројекта Јужног ободног канала. Завршена је техничка контрола пројеката за грађевинску дозволу за „Бистрицу“, „Трбушницу“, „Крушевицу“ и „Рудовци“.

Формиран је Управљачки одбор за праћење и координацију послова на изради комплетне документације и дозвола, као и стручни тим за имплементацију.

А. Павловић

Прва фаза

Пројекат измештања корита реке Пештан формирањем бу-пасс корита дугачког 3.764 метра успешно је завршен и за објекат је добијена употребна дозвола. Померање корита реке на нову трасу у Барошевцу и Зеокама омогућило је наставак радова на другој фази изградње објеката индустријске зоне Поља „Е“ и почетак рударских радова на новом копу.

Управљање

Према усвојеном концепту, изградњом брана узводно од њихових профила биће формирани ретенциони простори који ће чинити јединствен систем, чији мониторинг и управљање су такође регулисани пројектом. На бранама су предвиђени коадно-контролни центри, а управљало би се из диспечерског центра чија је локација предвиђена у оквиру индустријске зоне Површинског копа Поље „Е“.

Измештање пута Вреоци-Зеоке

У првим годинама рада површинског копа Поља „Е“ неопходно је изместити и локални пут Вреоци-Зеоке у дужини од око пет километара и ускладити све друге локалне приступне саобраћајнице са измештеном деоницом будућег пута. Траса новог пута мора бити синхронизована и са измештањем реке Пештан у другој фази.

Модернизација постројења је приоритет

У наредном периоду планирана је реконструкција постројења за пречишћавање димних гасова из Топлане, изградња постројења за производњу електричне енергије и новог постројења за пречишћавање отпадних вода, као и реконструкција система за управљање и надзор технолошким процесом Сушаре

су и тимови који ће радити на реализацији тих послова, у које су укључени и инжењери и стручњаци из „Прераде“. Планирано је да се са активностима почне што пре и веома смо задовољни што је пословодство ЕПС-а, као и Сектор за кључне инвестиционе пројекте подржао и покренуо ове послове, који су веома значајни за будући рад нашег постројења – каже Саша Радовановић, руководилац Сектора за унапређење технологије и инвестициону изградњу „Прераде“.

Радовановић додаје да је од великог значаја то што је подлога за ове инвестиционе послове већ урађена, анализе и студије су завршене, идејна решења прихваћена, тако да ће све то допринети бржој реализацији ових инвестиција.

– Када је реч о инвестицијама које имају за циљ подизање ефикасности рада Топлане – планирани послови односе се на реконструкцију електрофилтера и уградњу система за одсумпоровање. Тиме ћемо се додатно прилагодити европским стандардима у области заштите животне средине и нормама које регулишу емисију загађујућих материја – каже Радовановић.

На основу Генералног пројекта и претходне студије оправданости, планирано је да уместо електрофилтера буде уграђен хибридни филтер, који је комбинација електро и врећастих филтера, због бољег пречишћавања самих димних гасова.

– И сада постижемо мању емисију прашкастих материја у односу на дозвољене вредности које су прописане званичним законима наше земље, а са новим филтером достићи ћемо оне нивое које прописује Европска унија кроз своје директиве – каже Радовановић, истичући, да се и проценат

емитовања сумпор-диоксида налази у границама дозвољених вредности.

Такође, једна од важнијих инвестиција у овом делу „Колубаре“ је изградња постројења за производњу електричне енергије.

Наиме, за добијање одређених параметра технолошке паре, који су потребни за рад Сушаре и других потрошача, неопходно је параметре прегрејане водене паре редуковати (обарање притиска и хлађење до одређене температуре), што практично значи да део енергије одлази у губитке.

Модернизација управљања

Поред адаптације управљачко-надзорног система и моторног погона и мерења и регулације у РЈ „Топлана“ планирана је и реконструкција система за управљање и надзор технолошким процесом Сушаре, како би се заокружио један циклус и омогућило да оба погона раде у модернизованом аутоматском систему.

Нова аутоматизација процеса подићи ће ниво сигурности и квалитета управљања, омогућиће повећање енергетске ефикасности и унапредити заштиту животне средине. Такође, она ће продужити радни век постојећих постројења и омогућити ефикасније вођење и брже реаговање особља у случају поремећаја у процесу.

– Уградња најсавременије опреме конкретно значи да ће та застарела релејна техника која се тренутно користи бити замењена ПЛЦ техником. Та два система управљања Топлане и Сушаре биће повезани и унапредиће рад оба погона – нагласио је наш саговорник.

На нивоу постројења за прераду, оплемењивање и транспорт угља у РБ „Колубара“ у протеклом периоду покренуто је неколико великих инвестиција чији циљ је унапређење заштите животне средине, модернизација система и рада постројења, повећање енергетске ефикасности и смањење трошкова. Ради брже и ефикасније реализације четири капитална пројекта, Сектор за кључне инвестиционе пројекте ЕПС-а наставиће послове који су започети у овом великом инвестиционом циклусу.

– У оквиру процеса прилагођавања европским нормативима, „Прераду“ очекују велика улагања у заштиту животне средине и добијање интегрисане дозволе за рад. Сектор за кључне инвестиционе пројекте преузео је сву постојећу документацију, а формирани

– Изградњом постројења за производњу електричне енергије и уградњом четири турбине које ће се користити уместо редукционо-расхладне станице, поменути вишак енергије ће преко генератора бити преведен у електричну енергију. Укупна снага овог постројења биће испод 10 MW. Ово решење омогућиће да се укупни трошкови за електричну енергију у мрежи „Колубаре“ смање до десет одсто на годишњем нивоу, а улагање у ову инвестицију исплатиће се за неколико година – рекао је Радовановић и појаснио детаље пројекта.

– Параметри производње технолошке паре који су пројектовани од 59 бара и температуре 450 степени, треба да се сведу на максимум 25 бара и око 224 степена кад је у питању Сушара, или до 14 бара кад је у питању грејање града. Сва преостала енергија не користи се у довољној мери и ти губици углавном се генеришу у редукционо-расхладној станици. Да бисмо пројектоване губитке претворили у добитак, дошли смо на идеју да уместо редукционо-расхладне станице користимо турбо генераторе. Предложено је да се уграде четири противпритисне турбине са генераторима електричне енергије у комплетном постројењу – каже Радовановић.

Изменама и допунама Просторног плана експлоатације колубарског лигнита, за ново постројење предвиђена је локација која се налази у непосредној близини Топлане.

– Изградњом постројења, повећање потрошње угља који сагорева у Топлани биће минимално и неће се повећати загађење животне средине због нових капацитета

■ Саша Радовановић

за производњу електричне енергије. Расхладно- редукциона станица биће и даље у функцији као део Топлане, док ће ново постројење бити независно, са максималном производњом електричне енергије до 10 MWh, а електрична енергија коју будемо производили биће дистрибуирана унутрашњој мрежи „Колубаре“. Реч је о великој уштеди за „Прераду“. То ће бити мало постројење, али за нас веома значајно – истиче Радовановић.

Руководилац Сектора подсећа да се, у складу са очекиваним развојем Рударског басена „Колубара“, локација на којој су објекти постојећег „Прерадиног“

постројења за пречишћавање отпадних вода налази на путу рударских радова у оквиру новоотвореног површинског копа, Поља „Г“. Зато се у оквиру „Прераде“, али и на нивоу читавог огранка, планира изградња новог постројења. Оно ће, као и досад, поред технолошке отпадне воде, настале припремом и оплемењивањем ровног угља, пречишћавати и оне санитарне настале у индустријском кругу, уз примену најмодернијих технолошких решења и испуњавање актуелних норматива. Део пречишћених отпадних вода из постројења враћаће се у производни процес, док ће део бити испуштан у реципијент.

– Технологија рада новог постројења базирана је на најбоље доступним техникама које се тренутно примењују у свету. У оквиру тих савремених техника је и „МБР постројење“, у коме се биолошки обрађују избистрене отпадне воде. Основна предност примене ове технологије је у чињеници да су то савремени, релативно мали уређаји, високо аутоматизовани, који гарантују да ће квалитет пречишћене, односно излазне воде из постројења бити у законом прописаним вредностима – истиче Радовановић.

Изградња савременог постројења, које мора бити усаглашено са стандардима Европске уније, захтева да оно буде у непосредној близини места на коме се генерише отпадна вода. Тако је, изменама и допунама Просторног плана експлоатације колубарског лигнита, за ново постројење предвиђен простор иза погона Мокре сепарације и Сушаре.

Т. Симић

Што мање застоја, што више угља

Рудари кажу да су обезбедили сву потребну пратећу опрему – брентаче, лужину и крстаче за каблове, и да се старају да на станицама буде песка због могућег проклизавања, као и да путеви обавезно буду проходни. Приоритет и у зимским условима је одржати производњу на највишем нивоу

Ветровити дани за рударе значе да ће се брже осушити блато

Прилику да обиђемо један од угљених система на површинском копу „Тамнава-Западно поље“ искористили смо сунчаног 4. новембра, који је освануо након неколико изузетно хладних и кишних, правих јесењих дана. На путевима угљенокопа у том моменту и даље се јасно видео траг обилних падавина, иако је јак ветар који је упорно дувао помагао да се тло просуши и олакша „пробијање“ до багера и нама, и рударима.

Још један рођендан копа

Управо средином новембра, сада већ давне 1994, ПК „Тамнава-Западно поље“ почео је са радом. Те године, деценију након доношења одлуке о оснивању новог угљенокопа, кренула је производња откритке, а након годину дана и експлоатација угља која траје, ево, пуних 26 година.

С обзиром на то да је покренут у временима економске кризе, распада бивше државе, рата и међународних санкција, почетни развој „Западног поља“ текао је спорије. У другој деценији свог постојања опремљен је савременом механизацијом и од тада бележи изузетне резултате у производњи.

Успешан ход прекинула је природна катастрофа. Поплава 2014. године претворила је угљенокоп у вештачко језеро. Након одлуке државног врха и пословодства „Електропривреде Србије“ да се вода из копа испумпа, запослени су марљиво прионули како би обновили рудник. Већ крајем исте године покренута је производња угља, а кроз две године сви делови производње су радили нормално.

На „ведричар“ смо стигли у време паузе и тек тада осетили шта ветар заиста доноси запосленима. Постаје нам очигледно да се угљена прашина лагано и упорно увлачи у све поре, пре свега изазивајући непријатан осећај у очима. Ипак, нико из А смене, а ни од надзорно-техничког особља није се жалио. Важније им је било што ће ветар просушити блато и олакшати им рад на машини.

– Ми на угљу смо „привилегованији“ зато што код нас, за разлику од система на јаловини, нема толико блата. Али, како радови напредују ка јужном делу лежишта, и код нас је све више јаловине и глине, па нам то отежава изградњу путева – објаснио је Давор Стаменковић, шеф система.

Ове сезоне у оквиру годишњег ремонта на „ведричару“ је урађен капитални посао изливања кружне стазе. Од тада су искуства у раду добра, али ову машину, јединствену у „Колубари“, пред крај године очекује и традиционалан мини-ремонт, током којег ће пажња бити усмерена на радни ланац и ведрице. Интервенција која ће трајати од седам до 12 дана освежиће и оснажити багер да у месецима најважнијим за производњу угља забележи што мање застоја и што веће производне билансе.

– Поред неопходних ремонта и сервиса на багерима трудимо се да се на угљу пред зиму посебно припремимо. То значи да имамо обезбеђено: брентаче, лужину, крстаче за каблове... Старамо се да на станицама буде песка због могућег проклизавања изазваног падавинама и да, пре свега, путеви буду проходни. Када све ово имамо припремљено онда можемо у случају потребе брзо да реагујемо. Рад зими значи да је

приоритет смањити трајање застоја и тако повећати време рада, а тиме и производњу. Годинама уназад овај багер има солидну временску искоришћеност и премашује план производње за 10 до 20 одсто – образложио је Стаменковић стратегију рада угљених система у зимском периоду.

Шеф система додаје да му је „ведричар“ омиљени багер, без обзира његов „радни стаж“, јер је на „Западно поље“ дошао са „Источног поља“ и прави је ветеран међу својим „колегама“.

Почео годишњи ремонт на првом БТО систему

Годишњи ремонт првог јаловинског система почео је 27. октобра, а окончање радова планирано је за крај новембра. У овом делу године на дужину процеса значајно утичу временски услови који инвестициону оправку могу да продуже за неколико дана.

Како нам је рекао Небојша Симић, технички директор копа, обезбеђени су добри услови за радове на роторном багеру „глодар 2000“ и одлагачу. Прилазни путеви су урађени, али уколико буде падавина, биће поправљани.

– Период повољних временских услова запослени на копу искористили су да заврше реконструкцију на систему везану за трачне транспортере. У том делу преостало је финализирање радова и вулканизације. Списак послова који се сваке године обављају је подужи, а овога пута најбитнији и најобимнији послови биће урађени на „глодару 2000“ – истиче Симић.

Екипа из смене А

– Ова машина у стању је да откопа угљ до подине, једини је багер који може да стоји на здравом тлу, а да копа до песка. Састоји се од четири радна елемента који копају, сваки је дуг по седам метара, а приликом обарања радних елемената може да се копа на дубини од 20 метара – објашњава Стаменковић.

Један од чланова екипе, планир-мајстор Душан Лазић, потврђује да је „ведричар“ веома моћан и додаје да је његов посао изузетно одговоран и да подразумева да увек буде напољу, без обзира на временске услове. На овом радном месту је од фебруара 2020. године, док је претходних 12 година био станичар.

– Дошао сам у године кад је већ било време да се пређе на багер – каже у полушали и додаје да се није покајао.

– Посао се доста разликује од оног на станици, јер се ослањамо једни на друге, сарађујемо и дружимо се. Увек сам радио на угљу и то не бих мењао. Траса по угљу је најбоља траса, а на прашину се навикнеш. „Ведричар“ је статичан багер, на једној позицији може да проведе и две смене, што зависи од ширине блока. Од тога како обављам свој посао доста зависи. Својевремено је један од електричара, који је сада у пензији, рекао да то колико ће он имати посла на багеру зависи од тога какав

је пут направио планир-мајстор – сликовито је описао Лазић значај позиције на којој ради.

Бравар Милован Митровић задужен је за машинско одржавање багера, и каже да је његов посао високоризичан. Машинска служба има највише посла на багеру, а истовремено су то најтежи и најпрљавији радови.

– После ремонта у мају багер ради беспрекорно око два месеца, а онда полако ступамо ми машинци на позорницу. Проблем је песак, јер зна се да је кашика песка четири пута тежа од кашике угља. Реч је о абразивном материјалу који „једе“ шнице, стазе, узрокује истезање ланца и бројне промене на многим деловима. На овом багеру радим скоро две деценије и сада већ могу да кажем да радим „на слух“. Промена звука увек ми је сигнал да нешто није у реду. На копу сам 35 година и драго ми је што има младих које посао занима јер се на ово место долази доказивањем и не може свако да га ради – речи су Митровића.

Најстарији члан посаде је тракиста Драган Јаковљевић. У складу са својим годинама највише се жали на ноћни рад, а у смени је, каже, цео живот. За њега рударски хлеб нема девет, већ много више кора.

Ипак, младе снаге долазе и о бољој ситуацији сведочи присуство Дарка Нешковића, младића који је из школске клупе дошао директно на коп. До скоро се обучавао за планир-мајстора, а сада већ ради самостално. Примећује да је посао захтевнији него што се то чини.

М. Димитријевић

Спремни за педесету зиму

Зимска служба у приправности од 1. новембра. Одређени су руковаоци, надзорно-техничко особље и машине који ће до 15. марта дежурати и свакодневно пратити стање на око 90 километара путева у оквиру РБ „Колубара“

Тачно пола века „Помоћна механизација“ успешно прати производни процес Рударског басена „Колубара“ и даје неопходну подршку раду копова. Од 1971, од кад постоји овај неизоставан део рудника лигнита, запослени су деценијама својим знањем, умећем и великим залагањем изградили, а граде и даље, чувену „Помоћну“.

Иако прави зимски услови још нису наступили, Зимска служба је од 1. новембра у приправности. Одређени су руковаоци, надзорно-техничко особље и машине који ће до 15. марта дежурати и свакодневно пратити стање на око 90 километара путева на територији целог Рударског басена „Колубара“.

– Организовали смо радну јединицу која ће у наступајућем зимском периоду одржавати и чистити путеве индустријског карактера, прилазе свим коповима, путеве којима раднички аутобуси превозе раднике, путеве у месним заједницама на ободима

површинских откопа, као и приступне путеве из суседних општина. Надзорно-техничко особље и руковаоци машинама, укупно 16 запослених, чини ову радну јединицу и они дежурају 24 сата. Машине су припремљене за чишћење снежних наноса. Реч је о утоварној лопати, комбинованој машини – скипу, грејдеру, који се користи када су велики снежни наноси и два камиона са специјалном опремом. Од 2019, када смо набили ове камионе, многе потешкоће у раду Зимске службе су отклоњене. Камииони су купљени наменски са опремом за овај зимски период, напред имају плуг, а на товарном сандуку посебно спремиште за материјал који се посипа по путу. Поређења ради, раније смо користили непрактична кипер возила са

самоистоварним сандуком, која су за собом вукла машину за посипање која је била проблематична – рекао је Радиша Гајић, управник експлоатације машина, водовода, дубинског бушења и намире горива.

Пошто нас је подужи назив његове функције заинтригирао, Гајић нам објашњава како је Организациона целина „Помоћна механизација“ комплексна и обухвата велики број различитих радних јединица. Поред Зимске службе, поменућемо експлоатацију машина на гусеницама и машина на точковима, две ауто-гараже, три постројења за прераду воде, снабдевање горива, дубинско бушење.

Сваког дана, 365 дана у години, 1.360 запослених и око 230 најразличитијих

■ Машине чекају зиму

Жарко Алексић

машина и 361 возило у служби су процеса производње угља и јаловине на пет колубарских копова. Руководeћи кадар „Помоћне механизације“ има велику улогу у организацији овог сложеног система. Управнику Гајићу верујемо када каже да некад обави и 250 позива у току радног времена.

Како нам је објаснио, за посипање путева користи се натријум-хлорид, познатији као индустријска со, који се меша са ризлом, каменим агрегатом. Од 2020. године екипе у ове сврхе употребљавају и калцијум-хлорид, материјал који такође може да се меша са ризлом, али и са водом, и врло је делотворан.

— На залихама од прошле године тренутно имамо 35 тона индустријске соли и око 38 тона калцијум-хлорида. За ову годину потребно нам је још 70 тона индустријске соли коју ћемо сукцесивно узимати, и 50 тона калцијум-хлорида. Очекујемо да добијемо и 950 тона ризле. Ово су оптималне количине материјала потребног за зиме какве су биле последњих година, ако и сваки дан буде снежних падавина, биће нам потребно од 500 до 700 тона материјала. Преостала ризла из претходног зимског периода користи се за изградњу плацева, путева, за потребе ремоната и у друге сврхе — објаснио је Гајић.

Да би „Помоћна механизација“ могла адекватно да одговори на све задатке

Служба за сва годишња доба

Чињеница да Зимска служба више ради лети него зими свима је позната. А највише онима који ту раде. Док се зими чисти снег, топи лед и обављају остали послови које зимски услови захтевају, у топлим делу године се одржавају путеви, граде се нови, руше се разни објекти испред фронтова рударских радова и спроводе многе друге активности које су од великог значаја за стабилно функционисање рударског басена.

Материјал за посипање по путевима

који се пред погон постављају, неопходно је добро одржавање. Услед специфичне динамике производње, одржавање подразумева свакодневно сусретање са кваровима машина. Како нам духовито и сликовито објашњава Жарко Алексић, управник одржавања механизације, највећа „потешкоћа“ у раду његове радне јединице је заправо што сви долазе нерасположени јер знају да нешто на некој од машина не ради. Ипак, вишедеценијски успешан рад овог погона говори да се овде успешно и стручно одговори на све изазове посла. Звучи једноставно — установити квар, изабрати стратегију решавања проблема, обезбедити потребне делове за поправку и отклонити квар. Тако поступно и темељно се припрема целокупна механизација за зимске услове рада на коповима.

— Као и сваке године, све машине се сервисирају пред зимску сезону.

Превоз радника

Према речима Гајића, у овом периоду од великог значаја је сарадња са Одељењем за превоз запослених, пошто се од њих добијају информације о стању и проходности на путевима, на основу којих се интервенише у року од 24 часа. Око 143 аутобуса развози „Колубарине“ раднике на територији пречника најмање 100 километара и свакодневно из свих праваца има око 650 полазака. Прати се тачност и уредност полазака, као и да ли аутобуси задовољавају постављене критеријуме, а у овом периоду је најбитније да је радницима у њима топло.

Најбитније су провере раскладне течности и грејања. Провера корсантина пре првих мразева битна је да би се спречило пуцање мотора, као и друге могуће хаварије на возилима. Контрола грејања кабина машина омогућава удобнији и сигурнији рад руковалаца. Такође, веома је битно проверити и обезбедити довољно потрошног материјала и резервних делова за машине које се користе за чишћење снега. Плугови за чишћење снега треба да су исправни, као и све даске на њима — објашњава Алексић додајући да послове одржавања обавља 160 запослених распоређених у две радионице, у Барошевцу и Каленићу.

М. Павловић

Машине нису вечне

Не треба заборавити да су и машине потрошна роба, иако делује другачије. Бројне машине су врло младе, али су истрошене и израђене због великог обима посла. „Помоћна механизација“ у просеку набавља око 23 машине годишње — рекао је Алексић. Из његове евиденције занимљиво је истаћи да је у последње две деценије набављено 369 машина, и то 146 булдожера, а од тог броја 89 је и даље у функцији. Разлика нам јасно показује број расходованих машина. Књиговодствени плански век трајања булдожера је 10 година, а због тешких услова експлоатације, многи не достигну овај век. Према студији Рударско-геолошког факултета, ако би се поштовао принцип профитног живота, булдожере би требало заменити после седам година.

У овој вегетационој сезони организована је производња меркантилне пшенице на површини од 39,4 хектара. На сличној површини, од око 38 хектара, узгајан је кукуруз, док је сунцокрет успешно узгајан на око 23 хектара

Природу само позајмљујемо

■ На рекултивисаним површинама могу се видети најлепше слике јесени

Служба биолошке рекултивације Рударског басена „Колубара“ у оквиру свог Одељења за пољопривреду организује редовну пољопривредну производњу на 110,4 хектара рекултивисаних површина. И ове године, упркос актуелној епидемиолошкој ситуацији, а узимајући у обзир и метеоролошке услове, приноси на рекултивисаним површинама су на задовољавајућем нивоу.

У Одељењу за пољопривреду у периоду од 1. јануара до 31. октобра, обављани су и послови који се односе на израду програма заштите од болести, напада штеточина и корова за ратарске културе и воћњак јабука, и плана набавке потребног репроматеријала – семена, пестицида и минералних ђубрива за пољопривредну производњу током вегетације. Агротехничке мере спроводило је Предузеће за заштиту имовине и одржавање објеката „Услуге“, под надзором Одељења.

– У вегетационој сезони 2020/2021. организована је производња меркантилне пшенице на површини од око 39,4 хектара. Целокупну количину рода купило је предузеће „Сточар“ са Уба, и купцу је отпремљено 153.220 килограма рода. Целокупну количину рода меркантилног кукуруза, произведену на површини од 37,89 хектара, на јавној лицитацији, такође је купило ово предузеће, као и целокупну количину меркантилног сунцокрета,

произведену на површини од 23,2 хектара. Купцу је отпремљено 95.160 килограма меркантилног кукуруза и 32.780 килограма сунцокрета. Када је реч о нези и одржавању воћног засада јабуке на површини од седам хектара, орезано је 6.608 стабала, спроведени су вишестратна хемијска заштита током болести, напада штеточина и корова, прихрањивање минералним ђубривом у количини од 250 килограма по хектару и тарутирање међуредног простора и празних табли. До сада је купцима отпремљено више од 45 тона јабука – рекла је мр Верица Живковић, руководилац Одељења за пољопривреду.

Она је нагласила да ово одељење подлеже законској обавези контроле плодности земљишта и воћењу евиденције о употреби минералних ђубрива и пестицида.

– Јавна набавка за испитивање плодности пољопривредног земљишта у РБ „Колубара“ је спроведена током ове године. Основ за покретање јавне набавке садржан је у Закону о пољопривредном земљишту и налаже да се плодност пољопривредног земљишта контролише најмање сваке пете године. Извештај је предат у августу и на основу њега су нађубрене и прихрањиване све културе које се гаје на рекултивисаним површинама – истакла је Верица Живковић.

Рекултивација деградираног земљишта, која се у „Колубари“ обавља по завршеној експлоатацији и у складу с пројектном документацијом, осим пољопривредне обухвата и шумску рекултивацију. Када је реч о овом делу активности, у Газдинској јединици Рударског басена налази се око 700 хектара шуме и око 300 хектара шумског земљишта. Шуме се редовно секу и крче, предузимају се мере заштите и хортикултурни радови.

– Поштујући закон о шумама и наредбу о поступку сече и пратећим евиденцијама дрвне масе у РБ „Колубара“, а са циљем одржавања стабилног напајања копова, Одељење за шумарство је тренутно ангажовано на неколико локација: кипа Зеок, „Тамнава-Западно поље“ – Мали Борак, и Површински коп „Радљево“, где увек има крчења и чисте сече, јер је то коп у повоју. Ради се на уклањању шума које

су експроприсане, како би се наступајући рударски радови несметано одвијали – изјавио је Иван Кушић, инжењер шумарства.

Кушић наглашава и да редовне активности укључују и редовне обиласке газдинске јединице и праћење здравственог стања шумског комплекса.

– Наше шуме не могу се посматрати као економски исплативе, оне пре свега имају заштитну и социјално-естетску функцију. Задатак им је да штите од прашине и да временом прерасту у шуме за рекреацију. После кипања јаловине, пошумљавају се косине и површине које нису употребљиве за пољопривредну рекултивацију. Стручњаци Одељења за шумарство брину о свим засадама, раде проредне и санитарне сече, а у сарадњи са Институтом за шумарство прате здравствено стање шума, штитећи их од болести, штеточина, али и од човека. Зато бих апеловао на околно становништво

да не оставља по шумама ђубре, отпад и угинулу стоку, јер осим што није по закону, није људски. У плану је подизање нивоа мониторинга, па се осим већ постављених упозоравајућих табли, очекује и постављање камера – нагласио је Кушић.

Он је такође рекао да се води рачуна и о шумама које неће бити уклањане, у

Одговоран приступ

У процесу експлоатације угља неопходни су одговоран приступ и стално присутна свест о томе да се земљиште само привремено „заузима“. Од велике је важности да се, након искоришћења лежишта, земљиште врати првобитној намени поступцима техничке и биолошке рекултивације, како уосталом и налаже Закон о рударству и геолошким истраживањима.

смислу проходности путева кроз све шумске комплексе, уколико дође до пожара.

– Актуелни послови током претходних неколико месеци били су везани за трасирање шумских путева у оквиру Газдинске јединице на Мирослаљачкој кипи који имају за циљ подизање мреже путне инфраструктуре на подручју те кипе чија је основна функција заштита шума од пожара. Урађена је прва етапа у трасирању, а план је да се следеће године раде и противпожарне пруге, у складу са Законом о заштити шума од пожара – рекао је наш саговорник.

Он је додао и да је крајем октобра завршено механичко уклањање амброзије на свим теренима Рударског басена „Колубара“ и у сеоским месним заједницама које се граниче са простором у надлежности „Колубаре“.

Р. Лазић

■ Учесће РБ „Колубара“ на Међународним данима енергетике и инвестиција

Засади врбе за зелену енергију

Планирано је да пројекат подизања енергетских засада буде проширен на површину која би обухватала од 25 до 30 хектара

На 10. међународним данима енергетике и инвестиција, одржаним 3. и 4. новембра у Новом Саду, Драган Арсенијевић, руководилац Сектора за заштиту и унапређење животне средине РБ „Колубара“, говорио је у оквиру панел-дискусије о улози енергетских засада у енергетској стратегији Републике Србије и региона. Пред бројним учесницима скупа, он је изложио резултате пројекта подизања енергетских засада на напуштеном и деградираном земљишту које остаје након експлоатације угља на површинским коповима Рударског басена „Колубара“.

Овакви пројекти резултат су опредељења „Електропривреде Србије“ да заштиту животне средине постави као један од приоритета свог пословања и шире стратегије у оквиру које се, упоредо са подизањем продуктивности, ради на повећању удела коришћења обновљивих извора енергије.

– Наш пилот-пројекат започет у априлу 2020. године, који је спроведен на три хектара на ободима површинског копа Поље „Г“, дао је добре резултате и сада би могао да буде проширен на површину од 25 до 30 хектара на истом простору – истакао је Арсенијевић.

Драган Арсенијевић говорио о добрим резултатима пилот-пројекта ЕПС-а

Он је пренео да је конференција била посећена, као и да су онлајн присуствовали професори са београдског Шумарског факултета и професори из Немачке и Аустрије, који су позитивно оценили почетке рада на обновљивим изворима енергије у ЕПС-у. Позитивни коментари стигли су и од стручне јавности и запослених у „Колубари“.

Употреба биомасе која би у већ постојећим котловима термоелектрана могла да сагорева заједно са угљем један је од значајних извора обновљиве енергије.

Њено коришћење допринело би умањењу емисија штетних гасова, а засади врбе, поред тога што могу да се користе као биомаса, рекултивишу деградирано земљиште, стварају заштитни ветропојас за насељена места и пречишћавају ваздух. Уколико се, захваљујући добрим резултатима, овакав пројекат реализује на површини од 30 хектара, могао би да се примени на још 200 хектара са обода Поља „Г“, где се закипава простор на коме је завршена експлоатација угља.

М. Димитријевић

Напредни ниво обуке са теоријским и практичним делом прошло је око 300 радника из „Метала“, „Прераде“ и Дирекције РБ „Колубара“

Кад је помоћ најпотребнија

Током октобра, око 300 запослених из „Метала“, „Прераде“ и Дирекције РБ „Колубара“ присуствовало је организованим обукама из области пружања прве помоћи, које се у складу са законским одредбама и одговарајућим правилником одржавају једном у пет година.

Према одредбама Закона о безбедности и здравља на раду и у складу са Правилником о начину пружања прве помоћи, за пружање прве помоћи мора бити оспособљено најмање два одсто од укупног броја извршилаца у једној радној смени или локацијски одвојеној јединици. У зависности од процењеног ризика пружа се основно или напредно оспособљавање. Новина је што су ове године укупом обухваћени и запослени у Дирекцији. Јагода Близнаковић, инжењер задужен за безбедности и здравље на раду за Дирекцију и „Пројект“, рекла је да се обуке организују редовно, и у складу са обавезујућом регулативом.

– Службе безбедности и здравља на раду обављају послове строго дефинисане законском регулативом Републике Србије, чији правилници, стандарди и процедуре јасно дефинишу њен рад и овлашћења. Од око 300 запослених који су едуковани, око 80 је било из „Дирекције“, око 120 из „Метала“ и око 100 људи из „Прераде“. Укључени су запослени из свих 11 сектора Дирекције. Обуке су се обављале у просторијама „Прераде“ и „Метала“, а за запослене у Дирекцији обука

је организована у старој хали лазаревачког Спортског центра. Како би биле испоштоване све препоручене мере заштите од ковида, предавања су организована у више мањих група. Предавања из прве помоћи држали су лиценцирани предавачи из Завода за здравствену заштиту радника – Медицина рада и спорта из Новог Сада – рекла је Јагода Близнаковић.

Надлежни су објаснили да се оспособљавање запослених прилагођава процењеним ризицима на радном месту и спроводи се према Програму оспособљавања из прве помоћи. Предавачи су држали напредни ниво обуке са теоријским и практичним делом, у коме је на показној лутки представљено како се у одређеним

ситуацијама поступа са повређенима. Присутним радницима објашњено је како прићи запосленом који је повређен, на који начин је најбоље да му се обраћамо, како извући повређене са места незгоде, како зауставити крварење. Предавачи су објашњавали која крварења постоје и како их распознати, затим како се имобилизују сломљене кости, како се реагује код повреда кичме, даје вештачко дисање. Приказано је како треба реаговати у случају када постоји сумња да постоји неко страно тело у респираторним органима, као и како поступити код коматозних или несвесних стања, а како у случају тровања.

– Реч је о основним знањима која су довољна да запослени могу да пруже прву помоћ свом колеги, односно унесрећеним лицима ако се затекну на месту неке незгоде или несреће, до доласка екипе хитне медицинске помоћи. На свим објектима и у погонима у Рударском басену „Колубара“ постављени су зидни ормарићи са средствима и опремом за пружање прве помоћи – рекла је Јагода Близнаковић.

На крају предавања сви запослени урадили су тест провере знања на основу којег су добили сертификат, односно уверење о успешно урађеној обуци.

У плану је да у наредном периоду обуке буду организоване и за раднике површинских копова, на још неколико локација.

М. Радосављевић

Први корак

Прва помоћ представља први корак у ланцу спасавања живота запослених и претходи хитној медицинској помоћи. У Закону о безбедности и здрављу на раду стоји одредба да је послодавац у обавези да обезбеди пружање прве помоћи, односно обуку запослених за пружање прве помоћи која је усмерена на очување живота повређеног, спречавање даљег погоршања његовог стања и убрзање излечења повређеног запосленог који је у току обављања својих радних активности повређен на радном месту.

ОЖИВЉЕНИ ПРОСТОР

Грађевински и електро радови завршени током топлијих месеци, биљке посађене у јесен. На подводнијим сегментима примењене врсте које воле воду, попут врба, а на оцедитијим површинама јасен, украсна шљива, ловор вишња и друге

У циљу стварања заштитног зеленог појаса, протеклих месеци је уређиван парк у Малим Црљенима, а унети су и нови садржаји који су запуштени простор претворили у парковску површину за рекреацију и одмор. Парк, чија је површина око 7.000 квадратних метара, постоји деценијама, а људи га користе и због извора киселе воде који је у њему.

Реконструкција је обухватила радове на старим стазама и израду нових, изградњу спортског терена, игралишта и теретане на отвореном. Постепено су постављане играчке и мобилијар. Електроинжењери су радили на осветљењу и видео-надзору и тај посао је обављан упоредо са изградњом стаза јер су били потребни темељи за инсталације. Грађевински радови су завршени постављањем бетонске оградe. На крају је дошло озелењавање. Обрада упрошћеног рударског пројекта пејзажно-архитектонског уређења ове зелене површине била је поверена Јелени Пајин, пројектанту Организационе целине „Пројект“. Радове су изводиле фирме „Хидросим“ из Београда и „Ерозија“ из Ваљева.

— У првој фази рада прегледане су стазе и зеленило. Постојеће стазе су задржане и у мањој мери модификоване. Четири нове стазе су додате на основу дивљих стаза које су мештани већ раније направили, а све су на крају прекривене црвеним и сивим бехатон плочама. Када је реч о озелењавању, свако стабло је посебно прегледано и на основу тога је оцењено које треба уклонити, а које средити.

Простор је пречишћен од старих и оштећених стабала, као и младица којима услови нису одговарали, па се нису (довољно) развиле. Парк је затим допуњен лисно и цветно декоративним дрвећем и шибљем. Тиме је створена динамична слика током целе године, тако да се сменом годишњих доба мења и колорит. Осим листопадних врста, засађени су и четинари како би се ваздух пречишћавао и у зимском периоду — објаснила је Јелена Пајин, додајући да парк највише користе деца и пензионери.

За рекреацију је направљен фудбалски терен малих димензија са једним кошом. Деца на игралишту имају вртешку, њихалице, љуљашке, клацкалице, тобоган и пењалицу. Теретана на отвореном садржи справе којима је обухваћен рад свих мишића. И игралиште и теретана имају гумирану подлогу. Уз ове целине засађено је лишћарско дрвеће како би се формирала сеновита места пријатна за рекреацију и игру.

Пројектом је задржана основна форма, само је парк сада лепши и уреднији. Као део пратећег мобилијара, постављене су канте за смеће, клупе и дрвене печурке за седење. Распоред осветљења је остао, али је додато још канделабара. Целокупан простор је ограђен заштитним бетонским стубовима лоптастог облика. Њихова примарна улога је спречавање уласка аутомобила.

Током лета завршени су сви грађевински и електро радови, а садња је изведена у јесен да би се саднице примиле. Коришћене су врсте које не захтевају велико одржавање, а декоративне су и испуњавају функцију заштите животне средине. На подводнијим сегментима су примењене врсте које воле воду, као што су врбе, док су на оцедитијим површинама засађени јасен, украсна шљива, ловор вишња и остале врсте.

— Парк у Малим Црљенима је мој први већи задатак у „Колубари“ и важно искуство зато што сам прошла цео процес од анализе постојећег стања, уклапања у простор и захтева терена, израде пројекта, избора садница и самог извођења. Док сам излазила на терен пре израде пројекта, разговарала сам са мештанима о њиховим жељама и захтевима. Иначе, лепо је када знате да људи своје слободно време проводе на месту које сте осмислили — додала је Јелена Пајин.

М. Караџић

Млади инжењер Никола Живковић своја новостечена знања искористиће да унапреди свакодневне послове у три радионице

Усавршавање је важан део посла

Након шестомесечне обуке, Никола Живковић, млади машински инжењер из „Метала“, добио је сертификат Завода за заваривање и тако постао први инспектор заваривања у редовима Погона за ремонт. Никола ради већ 12 година, најпре је био део Монтажне групе, а већ осам година је шеф три радионице у Погону за ремонт: Радионице за заваривање, Браварско-лимарске и Радионице за регенерацију машинских склопова, популарно назване и „багерска“ радионица.

– Инспектор заваривања има обавезу да одлично познаје комплетан процес израде конструкције која му је поверена. Најпре се упознаје са пројектом, са основним материјалом са којим се ради, затим детаљно прати и контролише технолошки поступак заваривања и прегледа заварени спој. Након обављеног посла, извршиоци извештај предају инспектору, а његов задатак је да га протумачи и констатује да ли је све урађено према процедури. Част ми је што ћу имати прилику да своје знање стечено на овом курсу поделим са својим колегама – рекао је Живковић.

И пре него што је прошлог месеца добио званични сертификат, вођен жељом да се усавршава и уводи иновације на свом пољу рада, Никола се самостално, али и уз помоћ колега, едуковао у области заваривања. Иза себе већ има одрађене послове овог типа, међу којима је можда најзначајнији заваривање пукотина на обртној платформи

Никола надгледа заваривање у једној од радионица

на „ведричару“ 2019. године, на коме је, уз израду елабората, учествовао са колегом Бором Сандићем.

Како каже, за више од деценије рада, прошао је све различите послове које подразумева машинска производња, од блата и кола до канцеларијских. Ипак, од свих на којима је био ангажован, посебно истиче четворомесечни рад на ревитализацији багерске опреме у Гацку, где је био руководиоца машинских радова.

– У Гацку сам стекао велико искуство, тај посао ме је „искалио“ и мислим да ми је значао чак и више него године проведене на копу, јер смо све одлуке доносили самостално, без директора и управника – поделио је са нама Никола.

Осим тога, на том послу научио је да организује машинске радове, прати и води евиденцију делова који су послати у „Метал“ и оне који су враћени са ревитализације на коп „Гацко“. Такође, рад са људима помогао му је да се оспособи да данас води три радионице у којима се свакодневно договара са пословођама и мајсторима, које обавезно посети бар једном у току радног времена. Највише се, каже, задржава у „багерској“, јер се тамо регенерише највише машинских делова и ту је посао најразноврснији и најодговорнији.

Иако су му родитељи из електроструке, сада већ увелико пензионери, Никола је од првих школских дана знао да ће једног дана постати машинац. Узор му је био ујак Милорад Пантелић, један од дугогодишњих руководиоца у „Металу“. Први додир са машинством био је у вези са ујаковом одбраном дипломског рада, када је Никола био шестогодишњак.

– Када данас погледамо, тадашња технологија је била застарела – радило се лењиром, није било ласера. Имам и једну веома драгу фотографију на којој лењиром показујем цртеж на том дипломском раду – испричао нам је анегдоту.

Верификовани сертификати

Половином октобра представницима Сектора за ИМС званично су уручена документа којима се потврђује четврта успешна ресертификација међународних стандарда који се односе на систем управљања квалитетом ISO 9001:2015, заштиту животне средине ISO 14001:2015, безбедност и здравље на раду ISO 45001:2018 и управљање енергијом ISO 50001:2018. За проверу примене, као и раније, било је задужено независно сертификационо тело „Bureau Veritas“, чији представници су констатовали да Рударски басен „Колубара“ испуњава све захтеве тих стандарда, па је важење сертификата продужено за наредне три године.

– Припрема за ресертификацију система управљања почела је током првих месеци ове године и подразумевала је преиспитивање свих пословних процеса, као и интерну проверу и усклађивање документације са новим верзијама стандарда, али и новим законским и подзаконским актим – рекао је Дејан Зекић, руководиоца Сектора за ИМС у РБ „Колубара“ и додао да „Колубара“ континуирано ради на повећању ефикасности система квалитета користећи политику и циљеве, уз редовно преиспитивање система од стране руководства.

Констатовано је да је примена међународних стандарда у РБ „Колубара“ донела напредак у уређењу целокупног пословања, у очувању животне средине и смањењу утицаја на животну средину, смањењу ризика и повећању безбедности, као и очувању здравља на раду запослених.

У извештају „Bureau Veritas“ стоји да овај сертификациони циклус траје до 24. септембра 2024. године.

Т. К.

М. Пауновић

Минер с дипломом

Динамиташ из Непричаве поставио 500 тона експлозива и дигао у ваздух 2,5 милиона кубика камена

Ко ме се још нису ознојили дланови кад у филму неки локални херој, по правилу добар момак, често и главни јунак радње, крене у демонтажу какве паклене направе? Дрхтавих руку и знојава чела тај обично стигне до две жице и дилеме коју пресећи – плаву или црвену? Док се дигитална секундара неумољиво приближава нули, он мора да цвикује ону праву, или ће свет одлетети.

Динамиташа од славе или смрти заправо дели само једна жица. Што би рекао партизански диверзант Прсан, из серије „Капелски кресови“: „Минер греши само једном!“

– До сада нисам ниједном омануо. То је ваљда очигледно – ширећи руке као да се клања публици, црнохуморном шалом Мирослав Милутиновић Сонђа (52), минер у каменолому фирме „Колубара-Грађевинар“ у селу Непричави поред Лајковца, поткрепљује теорију партизанског бомбаша.

Непричавски Прсан већ 30 година уз помоћ експлозива дроби планину и здравље га добро служи.

– Идеално је и за добру линију. Кад запршти детонатор, мора да се потрчи. То је минерска теорија убрзања – што краћи штапин, то бржи спринт – у истом шаљивом тону наставља причу искусни минер.

Кроз Сонђине руке до сада је прешло више од 500 тона експлозива. Динамитом је подигао у ваздух брдо од 2,5 милиона кубика кречњача и ископао рупу у стени дубоку двадесетак метара, а широку преко пола километра.

Процедура је увек иста. Прво се у стену забуши рупа, затим се убаци експлозив и на

■ Мирослав Милутиновић Сонђа

крају убоду иницијална каписла закачена за спорогорећи штапин.

– Креснеш, па шта бог да! – поново кроз гег Сонђа описује тежак и опасан минерски посао.

Овде све на први поглед делује као увертира за неки добар виц. Индустијски динамит спакован је у дугачке ваљкасте пластичне кесе, па више наликује некој салами него експлозиву. Спорогорући штапин изгледа као обичан канап, а Сонђини помоћници тврде да заиста и јесте идеалан за сушење веша. Електронски упалјачи или нонери, како се зову, неодољиво подсећају на обичне пластичне штапаљке.

Комично делује и дугачак штап за набијање експлозива, чији се један од крајева завршава меканим платненим јастучићем, налик згужваној чарапи. Шта тек рећи за ручне сирене које упозоравају на експлозију. Такве се, поред каменолома у Непричави, могу још само видети на неким утакмицама нижеразредних фудбалских клубова.

Ипак, минерски посао далеко је од сваке шале, на шта је, уосталом, до краја свог живота упозоравао и легендарни командос из популарне серије о далматинским партизанима.

Понекад се догоди да каписла из неког разлога не опали. За такве случајеве установљена је јасна процедура. Ипак, једно су књиге „инцијенте“, а сасвим друго пракса. Јер, кад прође прописаних десет минута, треба стиснути зубе, па мирне душе кренути у сусрет ћорак-каписли.

– Обазрив сам, али се не плашим. Навикао сам. Посао минера је 100 посто сигуран уколико се испоштују сви прописи. Уосталом, ја сам минер с дипломом. Професионалац – озбиљно ће стари вук, који је минерски курс завршио на београдском Рударском факултету.

Кад Сонђа у припремљену рупу убаци саламу динамита, као по команди сви одједном заћуте. „Туп!“ Тек када се из дубине чује пригушени звук наставља се разговор, баш тамо где су га минер и његови помоћници накратко зауставили. Уколико препознатљив звук изостане, ту је штап с „чарапом“. Два-три пута, горе-доле, као кад црвени мундир у своју мускету сабија врећицу барута. Исти досадан посао понавља се из минута у минут, и тако сатима, док и последња рупа у стени не буде до краја попуњена експлозивом.

Тек када се с врха брда, одакле се цео каменолом види као на длану, огласи „навијачка“ сирена, ствар постаје озбиљна. Одједном над каменим амфитеатром завлада мук. Кад упали штапин, минер одлази с лица места, убрзано се гегајући с ноге на ногу, он последњи проналази заклон. Све се заврши у делићу секунде. Потмула експлозија и слабашни титрај накратко пробуђене планине.

Д. Ђорђевић

Дуга историја

Каменолом у Непричави отворен је почетком седамдесетих година прошлог века. Има четири етаже и дубок је 56 метара, а простире се на површини од око 12 хектара. Од његовог отварања овде је извађено око шест милиона кубика кречњачког камена. У оквиру каменолома налази се постројење за дробљење, сепарацију и прераду камена. Ту је и такозвана хидратизара, погон за обраду комадног креча, силос за смештај и линија за његово паковање.

Тона експлозива

За минирање 1.000 кубика камена потребно је употребити 300 килограма демолекса, емулзионог експлозива који се користи у индустрији. Често се у Непричави минира и од 3.000 до 4.000 кубика, тада се утроши и више од једне тоне експлозива. Да би минирање било успешно, потребно је избушити рупу у стени дубоку најмање десет метара.

Радовао се сваком објављеном реду

Велики број поштовалаца слаже се да је одлазак некадашњег дугогодишњег уредника листа „Колубара“ ненадокнадив губитак за Лазаревац

Новинар, публициста, теоретичар руског анархизма и дугогодишњи уредник листа „Колубара“ др Милорад Ђоковић преминуо је после краће болести крајем октобра.

Комеморацији одржаној у лазаревачкој Библиотеци „Димитрије Туцовић“ присуствовао је велики број пријатеља и поштовалаца, који су се сложили да је одлазак нашег драгог колеге велики губитак за све Лазаревчане.

– Милорад Ђоковић поседовао је посебну истраживачку радост која се видела у сваком објављеном тексту, од првог до последњег

дана. Ђоле се радовао сваком објављеном реду. Писана реч била је његов терен, ту је био неприкосновен. Био је фантастичан новинар, репортер, истраживач, публициста, али и научни радник. У рукопису је оставио два капитална дела на којима је радио три године. Једно је опсежна студија о Бакуњину, а друго је опсежни приказ историјских прилика везаних за Први светски рат и Колубарску битку – рекла је Јасмина Иванковић, директорка библиотеке.

Нино Брајовић, генерални секретар Удружења новинара Србије, упутио је писмо поводом губитка.

– Добри, тихи, неуморни и усправни Милорад. Несвакидашња појава у нашем новинарству. Ретко новинар успе да постане професор универзитета, а кад се домогне академских звања, обично престане да буде новинар. Код Милорада то није био случај. Успео је да постигне да лист „Колубара“, поред улоге компанијског гласила, постане и медиј локалне заједнице. Не памтим новинара, дописника у Србији, који је као аутор са више узбуђења објављивао вести,

извештаје, репортаже и фељтоне из своје богате публицистике. Сада кад је отишао у небеску редакцију, овде ће дуго време бити празна столица – написао је Брајовић.

Члан Управног одбора Удружења новинара Србије Драган Тодоровић, жалећи за изгубљеним пријатељем и колегом рекао је да у малим срединама човек често штрчи, не само због људских квалитета које има, него и због порука које упућује окружењу.

– Нама остаје да, док ходамо овом планетом, будемо попут њега доследни у ономе што представља трајне вредности и чиме ће се поносити они који долазе после нас – истакао је Тодоровић.

Породици и пријатељима обратио се и Радиша Благојевић, песник и Ђоковићев друг из Вишеградске гимназије, а њихово другарство трајало је од 1967. године.

– Била је част познавати таквог човека који је иза себе оставио много тога вредног. Био је оличење сажетих хуманих манира, бескрајно парламентаран и толерантан, неуморан и ефикасан истраживач и организатор послова. Без обзира на многобројне тешкоће, никада није повисио тон, жалио се или тражио помоћ, већ је увек био тај који је помагао, храбрио и тешио. Мало је рећи да је био вредан, скроман, пожртвован, омиљен, био је више но што речи могу да изразе и таквог ћемо га памтити – рекао је дирнуто Благојевић.

Р. К.

Била је част радити са њим

Милорад Ђоковић је у редакцији листа „Колубара“ уживао велико поштовање колега међу којима је важио за особу широких видика, чије су знање и образовање умногоме премашивали оквири новинарске професије.

Остаће упамћен као уредник који је веома одговорно схватао своју позицију и учешће у друштвеном животу локалне заједнице, за коју је био прави пример посвећеног културног и научног посленика, каквих нема много. Вредно је дивљења то што је, чувајући интегритет и достојанство професије у нимало лаким временима, деценијама успевао да се подједнако успешно бави дневним темама и научним истраживањима. О томе сведоче бројни радови, од којих су неки добили и међународна признања.

У сећању колега највише ће остати благост и господственост којом је приступао млађим сарадницима. Дочекивао их је са уважавањем и очинском пажњом, увек строго водећи рачуна да не повреди крхко достојанство саговорника.

Оставио је неизбрисив траг у вишедценијској историји листа „Колубара“, чији је био симбол. Члановима редакције била је част што су имали прилику да раде са њим.

Богата биографија

Др Милорад Ђоковић је рођен 1953. године у Рогатици. Одрастао је у Вишеграду где је завршио основну школу и гимназију, а Факултет политичких наука – смер Новинарство завршио је на Универзитету у Београду 1976. године.

На истом факултету завршио је и постдипломске студије, на смеру Политичка теорија и методологија. Магистрирао је на теми „Бакуњинов концепт државе“, а докторску дисертацију одбранио је на тему „Руска политичка теорија анархизма у 20. веку“.

Звање доцента друштвено-хуманистичких наука стекао је на Универзитету „Сингидунум“ 2009. године, на коме је предавао социологију и методологију друштвених истраживања до 2014. године. Аутор је више од 50 научних радова и учесник бројних међународних и домаћих саветовања. Добитник је престижних новинарских признања од којих су најзначајнија „Борбина“ награда „Аугуст Цесарец“ за новинску репортажу „Судбина референта за шифре“ (1992), Годишња награда „Танјуга“ за најбољег дописника у Србији (1998), награда Удружења новинара Србије „Светозар Марковић“ за писање у различитим медијима (1999), диплома „Златна Ника“ за новинску репортажу на „Интерферу“ (2013) и прва награда УНС-а „Пера Тодоровић“ за најбољи фељтон објављен у „Политици“ 2016. године о Петру Кочићу.

Новинарством се бавио од 1971. године, пролазећи све фазе професије од дописника, новинара-репортера, колумнисте, до уредника, сарађујући у више од 40 гласила, у којима је током дугогодишње каријере објавио чак око 8.000 текстова. Аутор је и документарних драма на Радио Београду (Други програм): „Снови и смрт на Ибарској магистрали“, „Тишина је људско уточиште“, „Косовска горка река“, „Медошевац – село које нестаје“, „Ибеовац“ (1981-1986), као и сценарија за позоришну представу ЈДП „Костур са Вида – острва смрти“ (1994).

За руководиоца Одељења за информисање и главног и одговорног уредника листа „Колубара“ у Рударском басену „Колубара“ постављан је у три наврата од 1976. до 2014. године.

Упркос великим
изазовима због
епидемије,
атлетичари
из Лазаревца
забележили су једну
од најбољих сезона

Година медаља

На Првенству Србије у кросу, које је у октобру одржано у Сомбору, титулу шампиона у конкуренцији млађих сениора на 8.000 метара освојио је Алекса Петковић из Атлетског клуба „Лазаревац“. Са истог такмичења, које важи за најјаче у земљи, Лазаревчанин Филип Недељковић донео је клубу бронзану медаљу у трци јуниора на 6.000 метара. Успех су заокружиле Ива Васић, Ена и Мина Белаћевић, које су у екипној конкуренцији старијих пионирки освојиле сребро.

– Резултати које су остварили у Сомбору омогућили би Филипу и Алекси да представљају Србију на Првенству Балкана. Нажалост, због пандемије ово такмичење је отказано – каже Ненад Ристић, директор АК „Лазаревац“.

Први пут ове године клуб је учествовао на Првенству Централне Србије у кросу, на коме су такође остварени запажени резултати. Златни су били Вељко Нићифоровић и Никола Арсенијевић, а сребром су се окитили Михаило Јанковић и талентована Ена Белаћевић.

■ Шампион Србије у кросу Алекса Петковић

Нешто раније, средином године, на дворанском Првенству Србије за млађе пионире у трци на 200 метара Миа Милошевић постала је вицешампионка Србије. Њен клупски друг Михаило Јанковић освојио је тада сребрну медаљу на 800 метара.

Ово двоје перспективних атлетичара оправдало је очекивања и на Првенству Београда, када су са лакоћом освојили титуле шампиона у својим категоријама. Код старијих јуниора, на истом такмичењу, Филип Недељковић је освојио злато на 1.500 метара. У другом делу сезоне он је освојио још две државне медаље на Првенству Србије у Краљеву – сребро на 800 и бронзу на 1.500 метара.

Атлетичари „Лазаревца“ донели су свом граду и две златне медаље са Првенства Београда у кросу. Тијана Ћорђевић била је прва на 3.000 метара за јуниорке, а Алекса Петковић био је најбољи на 4.000 метара за сениоре. На овом такмичењу освојено је и седам сребрних медаља у различитим старосним категоријама.

– Резултати које смо постигли у овој години још су вреднији уколико се узму у обзир све тешкоће условљене пре свега ситуацијом са коронавирусом. Велики број такмичења је отказан, нека су одложена, док је на неким био ограничен број учесника. Били смо принуђени да се у ходу прилагођавамо

тренутним околностима, како бисмо учествовали на што више такмичења. Флексибилност у тренажном процесу и процена развоја ситуације допринели су томе да успешно завршимо ову сезону – објашњава Ристић.

Поред набројаних такмичења, атлетичари су учествовали на уличним и планинским тркама с препонама, одакле су се, по правилу, враћали окићени медаљама.

– Атлетика је као базични спорт веома важна за правилан развој деце, како с физичког тако и с психолошког аспекта. Због тога позивам све заинтересоване да постану чланови нашег клуба и опробају се у некој од дисциплина – јасан је Ристић.

Т. Крупниковић

Резултат каријере

Некадашњи атлетичар АК „Лазаревац“ Марко Ранковић, који сада наступа за Београдски тркачки клуб, ове године наставио је серију одличних резултата. Поред другог места на Београдском маратону и трећег на полумаратону одржаном у Загребу, Ранковић је крајем октобра освојио и сребрну медаљу на маратону у Љубљани. Са 2:27:09 он је поставио лични рекорд у најтежој атлетској дисциплини.

Кроз Бистрицу на два точка

Љубитељи планинског бициклизма, заљубљеници у природу, рекреативци, као и професионалци, тестирали су своју кондицију и способности крајем октобра на традиционалном јесењем дружењу „МТБ Лазаревац 2021“. Кружна стаза коју су себи задали била је дужине 31 километар, са успоном од 700 метара надморске висине, а старт и циљ били су у селу Бистрица, код недавно уређене Меморијалне куће Креница и спомен-обележја

команданту Гвозденог пука Миливоју Стевановићу Брки.

Траса је ишла углавном шумским путевима и макадамом, а вожња није била такмичарског већ рекреативног карактера.

Ово треће по реду јесење дружење организовали су лазаревачки љубитељи планинског бициклизма у сарадњи са Планинарско друштво „Малци“, а подржали су их Туристичка организација и Градска општина Лазаревац. Учествовало је око 40 љубитеља вожње на два точка из целе Србије.

Т. К.

Око 6.500 текстова о Лазаревцу и околини из „Новина сербских“ доносе могућу реконструкцију једног времена и простора

Доба Кука и Смрдљиковца

Драган Михаиловић и Милан Стојић, машински инжењери у пензији, сабрали су текстове о лазаревачком крају који су деценијама објављивани у „Новинама сербским“ и сјединили их у два тома „Лазаревачких села у Новинама сербским 1834–1919“. Око 6.500 докумената чува прошлост колубарског краја било да је реч о националној историји, културној или историји приватног живота. Уз оновремени језик, обичаје, схватања и социјално уређење, аутори су дали једно виђење минулог доба јер је у распону од 85 година умногоме дочарана пуноћа живота, било да је реч о анегдотама или боравку кнеза Михаила Обреновића у Вреоцима 1841. године.

Издање обухвата град и 34 села, укључујући и Ћелије које су тада административно припадале Лазаревцу. На почетку поглавља су основни подаци о сваком селу. Испод сваког текста наведен је датум објаве и број

стране у новинама како би се на интернету могли пронаћи чланци који су, с обзиром на ондашњи квалитет штампања, слабо читљиви.

„Лазаревачка села у Новинама сербским“ садрже различите врсте текстова, неретко писаних по образцима. Међу најбројнијима су спискови путника приспелих у Београд. Уз пребивалиште и занимање, они су груписани по кафанам у којима су одседали попут „Лазаревца“, „Солуна“, „Златног Прага“, „Империјала“... Објављивана су имена рањених, заробљених и погинулих војника, затим кандидата за народне посланике, ученика у иностранству и приложника. Давана су и одузимана пуномоћја, постављани учитељи, лекари и поштари. Захваљујући новинама, сачуване су бројне судске пресуде и измене и допуне

закона. Владари су додељивали ордење, а и народ је владарима различитим поводима честитао. Да би се развила сеизмологија, писмени грађани су позивани да опажања и податке о трусовима дају општинским писарима.

Према решењу из јуна 1889. године „варошица Шопић, у округу београдском, по изјављеној жељи њених становника од сада (се) зове Лазаревац“. Смрдљиковац је 1904. године преименован у Брајковац, док је Дрен стари назив Куке променио још у другој половини 19. века.

Због невраћених дугова, често с интересом, пред механама су организоване лицитације, па су их новине најављивале доносећи спискове имовине. Као врста полицијског гласника, обелодањивана су имена осуђених, кажњених и приведених. Крајем 19. века било

је више текстова о убијеним хајдуцима на територији Среза колубарског. Забележено је да су непознати лопови 1892. обили врата на судници „општине врелачке“ и однели „један ћилим, једну чашу водену, једно звонце и један општински печат, све у вредности 10 динара“. Увек се полицијске власти „умољавају да потраже лопове и надлежно поступе“.

У Лазаревцу и околини одржавани су тродневни марвени панађури (вашари). Честа тема је и такозвана мангуп стока. Уз набрајање и опис домаћих животиња које су лутале селима, позивали су се власници да се јаве са доказима о својини, иначе ће стока бити продата.

Маркетиншки одељци најављивали су отварања марвено-свињарских трговина или мануфактурно-ситничарских радњи. Поткивач је рекламирао пресоване турске потковице. Нуђени су круњачи, вршалице, плугови, жетелице и друге пољопривредне алатке и справе. На цени су били цепни часовници, свила, „праве американске оригиналне за шивење машине“ и нове таблице за ђаке које су сузбијале камене таблице.

М. Караџић

Лично и јавно

Неки брачни и породични односи повремено су давани „на знање свима“. Мужеви су позивали своје супруге које су их напустиле да се врате на „продужење брачног живота“, иначе више за њих неће одговорати, а бракови ће се сматрати завршеним. Самовољни, непослушни и порочни синови су као недостојни искључивани из наследства. Због оних који су задружна имања задуживали на штету целе породице очеви су обавештавали повериоце да дугови не могу бити наплаћивани јер је зајам чињен само на личност дужника. Такође, неретко се дешавало да појединци објаве да су постали пунолетни и да „дугове учињене у малолетству“ прогласе неважећим.

Деценија рада

Истраживања својих родослова, започета пре десет година, Стојића и Михаиловића, који су приватно и/или професионално везани за Лазаревац, непланирано су одвели до ширег проучавања прошлости. Преко интернет странице Народне библиотеке Србије они су приступали дигиталном формату првих новина Кнежевине Србије, које је покренуо Димитрије Давидовић. Прегледали су око 120.000 страна и са својим тимом сарадника објавили „Лазаревачка села у Новинама сербским 1834–1919“. Књигу је издала Библиотека „Димитрије Туцовић“ у Лазаревцу.

/// Фото: Александар Рашин

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд 658(497.11)(085.3)
ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА Србије Енергија Колубара ЕПС Енергија Колубара / главни и одговорни уредник Ана Павловић. -
2017, бр. 1 (нов.) - . - Лазаревац : Електропривреда Србије, 2017- (Инђија : Komazes comp). - 30 cm
Месечно. - Је наставак: Колубара (Лазаревац) = ISSN 1451-2890
ISSN 2560-5143 = ЕПС Енергија Колубара
COBISS.SR-ID 250299404

